

S. U. G college of Education

PAPER: અભ્યાસક્રમ વિકાસના સિદ્ધાંતો

પાઠ્યવસ્તુ (વિષયવસ્તુ)
અને અધ્યયન અનુભવ ની પસંદગી અને સંગઠન

Dr. Kiranben J. Patel

પાઠ્યવસ્તુ અને અધ્યયન અનુભવોની પસંદગી અને સંગઠન

- પાઠ્યવસ્તુ ની પસંદગી કરતી વખતે નીચેના મુદ્દાઓ ધ્યાનમાં લેવાં જોઈએ
- 1. પાઠ્યવસ્તુ ના વિવિધ સ્ત્રોતો નું જ્ઞાન
- 2. પાઠ્યવસ્તુ પસંદગીના આધાર
- 3. પાઠ્યવસ્તુ પસંદગીની સમસ્યા અને સમાધાન
- 4. પાઠ્યવસ્તુ પસંદગીના માપદંડ

પાઠ્યવસ્તુ પસંદગીના મુખ્ય સ્ત્રોત

1. પોષિત મૂલ્ય
2. આવશ્યકતાઓ
3. સમાજનું વર્તમાન અને સંભવિત ભાવિ સ્વરૂપ
4. વિદ્યાર્થીની પ્રકૃતિ
5. બાળક ભાવિ લોકતાંત્રિક જરૂરિયાતોના રૂપમાં પ્રવૃત્તિઓ
6. જનમત
7. માનવીય જ્ઞાનનો વધતો વ્યાપ
8. વિષયની પ્રકૃતિ અને સ્વરૂપ

પાઠ્યવસ્તુ પસંદગીની સમસ્યાઓ

1. ક્રમિકતા
2. સાતત્ય
3. એકીકરણ
4. સંકલિતતા

પાઠ્યવસ્તુ પસંદગીના માપદંડો

1. સ્વ-કાર્યક્ષમતા
2. મહત્વપૂર્ણ કે અર્થસભર
3. પ્રમાણભૂતતા
4. અભિરુચિ
5. ઉપયોગીતા
6. અધ્યયન ક્ષમતા
7. વ્યવહારિકતા/ શક્યતા

અભ્યાસક્રમ વિકાસ દરમિયાન વિષયવસ્તુના સંગઠન કે સંયોજન ની રીતો

1. જ્ઞાત થી અજ્ઞાત તરફ
2. સરળથી કઠિન તરફ
3. સફળતાના અનુભવોને આધારે
4. વિશિષ્ટ પ્રતિમાનોના આધારે
5. પેટા વિષય પદ્ધતિ
6. સંકેન્દ્રિય પદ્ધતિ
7. આયોજિત પદ્ધતિ
8. આકસ્મિક પદ્ધતિઓ
9. એક કેન્દ્રીય પદ્ધતિ
10. સમયાંતર પદ્ધતિ
11. વિરુદ્ધ રીતે રજૂઆત
12. પ્રતિ ગમન પદ્ધતિ
13. વિસંવાદી પદ્ધતિ

અધ્યયન અનુભવ ની પસંદગી અને ગોઠવણી

• અધ્યયન અનુભવ ના પ્રકાર

1. શૈક્ષણિક હેતુઓને આધારે પ્રકાર : ત્રણ પ્રકાર પડે છે
 1. જ્ઞાનાત્મક અધ્યયન અનુભવો
 2. ભાવાત્મક અધ્યયન અનુભવો
 3. ક્રિયાત્મક અધ્યયન અનુભવો
2. અધ્યયન અનુભવોના પ્રકારના આધારે : બે પ્રકાર પડે છે
 - પ્રત્યક્ષ અધ્યયન અનુભવો
 - અપ્રત્યક્ષ અધ્યયન અનુભવ

અધ્યયન અનુભવની પસંદગીના નિયમો

1. પ્રમાણસર નો નિયમ
2. પરિપક્વતા નો નિયમ
3. અભ્યાસ ના નિયમો
4. વિષય સામગ્રી નો નિયમ
5. પરિણામ નો નિયમ

અધ્યયન અનુભવ ની પસંદગી

1. અધ્યયન અનુભવ ની પસંદગી ના સિદ્ધાંતો
2. અભ્યાસક્રમ રચયિતા ઓ માટે અધ્યયન અનુભવોની પસંદગીમાં જરૂરી સુચના
3. અધ્યયન અનુભવોની પસંદગીના માપદંડ : પ્રમાણભૂતતા, વ્યાપકતા, વિવિધતા, યથાયોગ્યતા, પ્રતિમાન, જીવન સાથે તાદાત્મ્ય, વિદ્યાર્થીઓની સહભાગિતા